עַד שֶׁיָּהֵא בּוֹ – בשאור התרומה לבדו כְּדֵי לְהַחְמִיץ את העיסה. מוסיפה הגמרא, וְאָמַר אַבַּיֵי, לֹא שָׁנוּ שהולכים אחר האחרון, ואם נפל שאור החולין אחרון העיסה מותרת, אֶלָּא באופן שֶׁקָּדַם וְסִילֵּק אֶת שאור הָאִיסּוּר מהעיסה מיד לאחר נפילת שאור החולין עוד לפני שהספיקה העיסה להתחמץ, ונמצא ששאור החולין גמר להחמיץ אותה לבדו, לכן העיסה אינה נאסרת. אֲבָל אם לֹא קָדַם וְסִילֵּק מהעיסה אֶת שאור הָאִיסּוּר, ושניהם יחד גמרו להחמיץ אותה, אָסוּר לזרים לאכול את העיסה. מסיקה הגמרא: אַלְמָא – הרי שרבי אליעזר סובר ״זֶה וָזֶה גּוֹרֵם״ אָסוּר, שאף ששאור התרומה לא גרם לבדו לחימוץ העיסה, אלא רק בצירוף שאור החולין, מכל מקום העיסה נאסרת.

דוחה הגמרא: וּמַאי דְּמַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – ומנין שטעמו של רבי אליעזר הוא כְּדברי אַבַּיֵי, שרק אם סילק את האיסור לפני שהחמיץ את העיסה היא מותרת, דִּילְמָא טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – אולי טעמו של רבי אליעזר שמתיר את העיסה כששאור החולין נפל אחרון, הוא מִשּׁוּם דְּאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא – שהששאור האחרון שגמר את החימוץ הוא הקובע את דינו, אף שיש לו סיוע מהשאור הראשון שנפל, וְלֹא שָׁנָא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, לֹא שָׁנָא לֹא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר – ואין חילוק בין אם קדם וסילק את שאור התרומה קודם ששאור החולין גמר והחמיץ, ובין אם לא סילק את שאור התרומה קודם לכן. אֲבָל אם יפלו בה שניהם בְּבַת אַחַת, שאז החימוץ לא נגמר רק על ידי האיסור, הָכִי נַמִּי דְּשָׁרֵי – אכן גם תהיה העיסה מותרת, משום ש׳זה וזה גורם׳ מותר.

הגמרא מביאה מקור אחר מדברי רבי אליעזר ש׳זה וזה גורם׳ אסור: אֶלָּא המקור שזה וזה גורם אסור, הוא מדברי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – דַּעֲצֵי אֲשֵׁרָה – בדין עצי אשירה של עבודה זרה. דְּתַנַּן – ושנינו במשנה במסכת עבודה זרה (מט:), אִם נָטַל הַיְּמָנָה [–מן האשירה] עֲצִים – ענפים, הרי הם אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. חִסֵּיק בָּהֶן [–באותן עצים] אֶת הַתַּנּוּר, אם התנור חָדָשׁ, והיסק זה מחזקו ומקיימו, יוֹתֵר – צריך לשברו, שאסור ליהנות מתנור זה שהתקיים מעבודה זרה. ואם התנור יָשָׁן, יוֹצֵן – יש להמתין עד שיצטנן מהיסק זה של עצי עבודה זרה, ואחר כך מותר לאפות בו בעצים המותרים. ואם אָפָה בּוֹ – בהיסק זה אֶת הַפַּת, אֲסוּרָה הפת בַּהֲנָאָה. נִתְעָרְבָה הפת האסורה בהנאה, בְּכִכָּרוֹת פת אֲחֵרוֹת, וַאֲחֵרוֹת – ומאותן ככרות שנתערבה בהן הפת האסורה בהנאה, פירשה מהן ככר אחת וחזרה והתערבה בְּכִכָּרוֹת אֲחֵרוֹת, כּוּלָּן – כל הככרות, בין בתערובת הראשונה ובין בתערובת השניה, אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, לפי שעבודה זרה אינה מתבטלת ברוב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חולק וְאוֹמֵר שיש לתערובת ככרות הפת תקנה, על ידי שיוֹלִיךְ את שווי הַהֲנָאָה שנהנה מעצי האשירה, כלומר את דמי העצים שהסיק בהם, וישליכם לַיָּם הַמֶּלַח, ובכך ניתרת הפת. אָמְרוּ לוֹ חכמים לרבי אליעזר, אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה – אין איסור עבודה זרה ניתר על ידי פדיון, ולכן אי אפשר להפקיע את איסור הפת שנאפה מעצי עבודה זרה, על ידי הולכת דמי הנאת העבודה זרה לים המלח.

התבאר אם כן בשיטת רבי אליעזר, שכל שלא הוליך את שווי ההנאה לים המלח, אף הוא מודה לתנא קמא בין לגבי תנור חדש שיותץ, בין לגבי תנור ישן שיוצן, ובין לגבי פת שאסורה. ומהדין שתנור חדש שהוסק בעצי עבודה זרה יותץ, אף שכשיאפו בו פת, היא תיאפה גם מעצים המותרים, מוכח שלרבי אליעזר ׳זה וזה גורם׳ אסור. ואם כן הברייתא הראשונה ששנינו לעיל (כו:) שתנור שהסיקו בקליפי ערלה ובקשין של כלאים, חדש יותץ, שיטת רבי אליעזר היא. והברייתא השניה ששנינו שבין תנור חדש ובין תנור ישן יוצן, היא כדעת חכמים החולקים על רבי בברייתא הראשונה, וסוברים שאף הפת מותרת, שכן לשיטתם ההיסק בא מן הגחלת שכבר אינה בעין, והיסק בעצי איסור אינו נחשב הנאת היסק אפילו שאין כאן אלא גורם אחד, וכל שכן שתנור חדש מותר לכשיצטנן, שהרי אינו נאכל ואינו עומד אלא לאפייה ולעולם אין נהנים ממנו בלא גורם אחר של היתר.

הגמרא מנסה לדחות הוכחה זו. מקשה הגמרא: אִימּוֹר [–יש לנו לומר] דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – כל מה ששמענו שרבי אליעזר סובר ש׳זה וזה גורם׳ אסור היינו רק בְּעֲבוֹדָה זָרָה, דְּחָמִיר אִיסּוּרָהּ – שאיסורה חמור, אבל בִּשְׁאָר אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה מַי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ – האם שמעת מדבריו שאמר כן אף בשאר איסורי הנאה.

משיבה הגמרא: אֶלָּא אִם כֵּן שלא אמר רבי אליעזר ש׳זה וזה גורם׳ אסור, אלא בעבודה זרה בלבד, אַמַּאן תְּרֵמְיֵיהּ – בשיטת מי תעמיד את הברייתא הראשונה ששנינו שתנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם יותץ. ובהכרח עלינו לומר שברייתא זו היא שיטת רבי אליעזר, ולא חילק רבי אליעזר בין עבודה זרה לשאר איסורים. וְעוֹד יש להוכיח שרבי אליעזר לא מחלק כן, דְּתָנְיָא בְּהֶדְיָא, וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר תנור שהוסק בְּכָל אִיסּוּרִין – בעצים של כל איסורי הנאה שֶׁבַּתּוֹרָה, לפי ש׳זה וזה גורם׳ אסור. הגמרא מבררת לדעת רבי מה דינם של כלי חרס שנצרפו בתנור שהוסק באיסור. אומרת הגמרא: אָמַר אַבַּיֵי, אִם תִּמְצָא לוֹמַר – אם תמצא ברייתא מפורשת שכשם שאסר רבי בפת, כך אסר בתנור, ויתבאר שרבי סובר ש׳זֶה וָזֶה גּוֹרֵם׳ אָסוּר, והוא גם זה ששנה את הרישא של הברייתא הראשונה (לעיל כו:) שתנור שהסיקו בקליפי ערלה חדש יותץ, אם כן שיטת רַבִּי חַיְינוּ כשיטת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וכל מה שיעשו בהיסק של איסור הנאה, יאסר. וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר – אבל אם נאמר שרבי סובר ש׳זֶה וָזֶה גּוֹרֵם׳ מוּתָּר, והברייתא ששנינו שתנור חדש יותץ היא כשיטת רבי אליעזר ולא כשיטת רבי, וְהָכָא – ומה שרבי אסר פת, מִשּׁוּם דְּיֵשׁ שִׁבְחָא לְעֵצִים בַּפַּת הוּא – שהשבח שהעצים האסורים השביחו באפיית הפת נמצא בתוך הפת עצמה, ונמצא שגוף האדם נהנה באכילתה מגורם אחד של איסור שהשביח אותה. הָנֵי – אותן קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת מחרס, שנצרפו ונגמרו בהיסק של עצי אשירה, אֲסִירִי בהנאה גם לשיטת רבי, כיון שנשתבחו מעצי האיסור, והוא משתמש בהם בגופו בלא גורם נוסף של היתר, ואינו דומה לתנור שאין גופו נהנה ממנו עד שיהיה גורם שני, הלכך צריך לשוברם. כִּי פְּלִיגִי – מחלוקתם של רבי שלא אסר אלא בפת ורבי אליעזר שסובר ׳זה וזה גורם׳ אסור, היא רק בְּתַנּוּר וּקְדֵירָה חדשים, שנצרפו ונגמרו בהיסק של עצי איסור, שאין גופו של אדם נהנה מהם עצמם, אלא רק על ידי צירוף גורם נוסף, והוא היסק של עצי היתר. שלְּמַאן דְּאָמַר ״זֶה וָזֶה גּוֹרֵם״ אָסוּר [–רבי אליעזר], אָסוּר להשתמש בהם, ולפיכך תנור חדש וקדירה חדשה יותצו. וּלְמַאן דְּאָמַר ״זֶה וָזֶה גּוֹרֵם״ מוּתָּר [–רבי], שָׁרֵי – מותר להשתמש בהם בצירוף גורם של היתר.

הגמרא מביאה דעה החולקת על דברי אביי לגבי קדירה: אִיכָּא דְּאָמְרֵי – יש אומרים, שאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר ״זֶה וָזֶה גּוֹרֵם״ מוּתָּר [–רבי], קְדֵירָה שצירפו וגמרו אותה בהיסק של עצי איסור, אֲסוּרָה וצריך לשוברה, דְּהָא קִבְלָה בִּישׁוּלָא מִקַּמֵּי דְּנִיתַּן עֲצִים דְּהֶיתֵּירָא – שהרי יש לאדם הנאת תשמיש ממנה לבדה, שמשתמש בה בלא גורם אחר, שכן נותן בתוכה את מה שרוצה לבשל בה, ונהנה במה שמחזיקה את התבשיל עוד לפני שנותן תחתיה עצי היתר לבשל בה.

הגמרא מביאה גירסא אחרת בברייתא לגבי תנור שהסיקו באיסורי הנאה: אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקִלְיפֵּי עֲרֵלָה אוֹ בְּקַשִּׁין שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, אם התנור חָדָשׁ ונגמר על ידי היסק זה, יוֹתֵץ. ואם התנור יָשָׁן, יוֹצֵן, ולאחר מכן יכול לאפות בו. ואם אָפָה בּוֹ בהיסק זה אֶת הַפַּת, רַבִּי אוֹמֵר, הַפַּת מוּתֶּרֶת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַפַּת אֲסוּרָה.

מקשה הגמרא על דברי שמואל: וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא – והרי בברייתא לעיל (כה:) שנינו להיפך, שרבי אומר הפת אסורה וחכמים אומרים מותרת. משיבה הגמרא: שְׁמוּאֵל אִיפְּכָא תָּנֵי – שמואל שנה את הברייתא דלעיל להיפך ממה ששנו אותה בבית המדרש. יישוב נוסף: וְאִבָּעֵית אֵימָא – ואם תרצה אמור כך ליישב, שמואל הפך את הדעות כדי שיפסקו להלכה לאסור את הפת, ולא ילכו בני אדם אחר הרבים להתיר. שכן בְּעָלְמָא קָסָבַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבִּי

המשך בעמוד קסד

מַחֲבִירוֹ וְלֹא מַחֲבִירָיו – בדרך כלל סבר שמואל, שבמקום שרבי חולק עם תנאים אחרים, הלכה כמותו במקום שהחולק עליו הוא תנא יחיד, ואין הלכה כמותו כשחולקים עליו כמה תנאים. וּבְהָא אֲפִילּוּ מַחֲבִירָיו – ובמחלוקת זו בדין הפת, הלכה כרבי שהפת אסורה, אפילו שחכמים חלקו עליו והתירו את הפת. וְסָבַר שמואל אָתְנְיֵהּ אִיפְּכָא – אשנה את הברייתא בהיפוך, שרבי אומר הפת מותרת וחכמים אומרים הפת אסורה, כִּי הֵיכִי דְּנִיקוּם רַבָּנָן לְאִיסּוּרָא – כדי שנעמיד את דברי חכמים לאיסור, ויעשו בני אדם כמותם ויאסרו את הפת, שאם אשנה את הברייתא כפי שהיא, שרבי הוא האוסר, ואומר שהלכה כמותו אף שהוא יחיד בנגד רבים, לא יקבלו את דברי.

הגמרא עוברת לדון על מה ששנינו בסיפא של הברייתא. שנינו בברייתא: בִּישְׁלָה – אפה את הפת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים של ההיסק האסור, לְדִבְרֵי הַכֹּל הַפַּת מוּתֶּרֶת.

מביאה הגמרא מחלוקת בדין זה: (אָמַר) רַב יְהוּדָה אָמַר בשם שְׁמוּאֵל ביאור אחד בדין זה, וְרַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר בשם רַבִּי יוֹחָנָן ביאור אחר. חַד מהם אָמַר, לֹא שָׁנוּ שהפת מותרת, אֶלָּא כשאפה על גבי גֶּחָלִים עוֹתְמוֹת – שהאור שבהם כבה, שהעצים כבר התבערו לגמרי, ושוב אין כאן איסור הנאה לאסור את הפת. אֲבָל גֶּחָלִים שהן עדיין לוֹחֲשׁוֹת – בוערות, כל מה שאפה עליהן אֲסוּרִין לדעת רבי, כדין אפה בהיסק של עצים. וְחַד מהם אָמַר, אֲפִילּוּ אם אפה בכורות פת על גבי גֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת, נַמִּי מוּתָּרִין.

מקשה הגמרא: בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר שכשאפה בכורות פת על גבי גחלים לוֹחֲשׁוֹת, הַן אֲסוּרִין לדברי רבי, היינו מְשׁוּם שרבי סובר דְּיֵשׁ שֶׁכַּח עֲצִים בַּפַּת – שבח העצים האסורים נמצא בפת. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שאֲפִילּוּ כשאפה על גבי גחלים לוֹחֲשׁוֹת מודה רבי שהן מוּתָּרוֹת, אם כן פַּת שנאפתה בהיסק של קליפי ערלה וקשין של כלאי הכרם דְּאָסַר אותה, משום דְּיֵשׁ שֶׁכַּח עֲצִים האסורים בַּפַּת, לְרַבִּי הֵיכִי מְשַׁכַּחַת לֵיהּ – באיזה אופן מצינו שהעצים אוסרים את הפת לשיטת רבי. משיבה הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, האופן שבו אוסר רבי את הפת הוא כְּשֶׁאָבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ – שהאש בוערת בעצים שהניחם בפי התנור כנגד הפת, ואפיית הפת היא בעוד שהעצים קיימים ובוערים, ושבח העצים האסורים קיים בפת ואוסר אותה.

שׁוֹאֶלֶת הגמרא: מִכְּלָל – מתבאר מכך, דְּרַבָּנָן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ – שרבנן החולקים על רבי, סָרְחוּ – מתירים את הפת אֲפִילּוּ כְּשֶׁאָבוּקָה של העצים האסורים כְּנֶגְדּוֹ. אֶלָּא אם כן, עֲצִים דְּאִיסּוּרָא לְרַבָּנָן הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ – באיזה אופן נמצא לדעת רבנן שעצי איסור יהיו אסורים בהנאה. שכך שנינו בעבודה זרה (מט:) 'נטל הימנה [מאשירה] עצים, אסורין בהנאה', ומשמע שכל התנאים מודים בזה.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אַמִּי בַּר חָמָא, האופן שבו העצים אסורים בהנאה אף לדעת רבנן הוא בְּשֶׁרְשֵׁישָׁא – שעשה מהעצים כסא לשבת עליו, או הדום להניח עליו את רגליו, שנהנה מהעצים כשהם עדיין בעין ויש בהם ממשות.

הגמרא דנה בדין פת שנאפתה בהיסק של עצי הקדש: בָּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא, תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוֹ בַּעֲצֵי הֶקְדֵּשׁ, וְאָפָה בּוֹ הַפַּת, לְרַבָּנָן דְּשָׁרוּ בְּקַקְיְיתָא – לשיטת חכמים כפי ששנינו בתחילה (לעיל כה:) שמתירים פת שנאפתה בקליפי ערלה משום שאין שבח עצים בפת, מַאי – מה דינה. אָמַר לֵיהּ רב חסדא לרמי בר חמא, באופן זה הַפַּת אֲסוּרָה אף לשיטת חכמים.

מקשה הגמרא: וּמַה בֵּין פת זוֹ שנאפתה בהיסק של עצי הקדש לְבֵין פת שנאפתה בהיסק של קליפי עֲרָלָה. משיבה הגמרא, אָמַר רָבָא, הָכִי הַשְׁתָּא – וכי כך נראה בעיניך שדומים זה לזה, הלא עֲרָלָה שנתערבה בהיתר, בְּטֵילָה בְּמָאתַיִם חלקים של היתר המרובים עליה, וכיון ששייך בה ביטול, לא החמירו חכמים שתאסור פת לאחר שכלה ונתבער איסורה. אבל הֶקְדֵּשׁ שהתערב בהיתר, אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף חלקי חולין לֹא בָּטֵיל, ובשם שהוא חמור לגבי ביטול, כך הוא חמור לאסור את הפת אפילו שנתבער.

רבא מקשה קושיא אחרת על דברי רב חסדא: אֶלָּא אָמַר רָבָא, אִי קַשְׁיָא לֵיהּ, הָא קַשְׁיָא – אם יש מקום למקשן להקשות על דברי רב חסדא, כך יש להקשות, מדוע הפת אסורה, וְהָלֹא מָעַל הַמַּסִּיק – והלא מיד כשהתחיל להסיק בהם מעל המסיק בעצי ההקדש וחייב להביא קרבן על מעילה זו, וְכָל הֵיכָא דְּמָעַל הַמַּסִּיק נָפְקִי לְהוּ לְחוּלִּין – וכל מקום שמועל המסיק בעצי הקדש, יצאו אותם עצים לחולין, ואם כן מדוע הפת אסורה, הרי בשעת האפיה הם כבר עצי חולין.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, הָכָא בַּעֲצֵי שְׁלָמִים עָסְקִינַן – מדובר בעצים שהקדישו אותם כדי למוכרם ולהביא בדמיהם קרבן שלמים, וקדושתם היא כקדושת קרבן שלמים שאין בו דין מעילה. וַאֲלִיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר הֶקְדֵּשׁ שמעלו בו בְּשׁוֹגֵג מַתְחִלִּין, אבל אם מעלו בו בְּמֵזִיד אֵינוֹ מַתְחִלִּין, ולפי דבריו יש לנו לומר שאף עצים אלו שהוקדשו לצורך שלמים, אין יוצאים לחולין במעילה זו, שכן כשמועל בְּמֵזִיד מַאי טַעֲמָא לֹא יוצא לחולין, כֵּיוָן דְּלָאו בַּר מְעִילָה הוּא – כיון שכשמעל במזיד אין חיוב קרבן אשם וחומש על מעילה זו, לֹא נָפְקִי – אין יוצא לְחוּלִּין, שרק במקום שחייבה אותו התורה בקרבן וחומש על מעילתו, יצא לחולין במעילה זו. ואם כן שְׁלָמִים נַמִּי – אף הקדש של שלמים, כֵּיוָן דְּלָאו בַּר מְעִילָה נִינְהוּ – כיון שאין בהם חיוב מעילה, לֹא נָפְקָא לְחוּלִּין על ידי מעילה זו. ולכן האופה פת בעצים שהוקדשו לצורך שלמים, הפת אסורה, כיון שהעצים לא יצאו לחולין בהיסק זה.

הגמרא מקשה על קושייתו של רבא שכל שמעל שמעל יוצאים העצים לחולין. מקשה הגמרא: וְכָל הֵיכָא – ובכל מקום דְּמָעַל הַמַּסִּיק בעצי הקדש נָפְקִי – יוצאים הם לְחוּלִּין במעילה זו, וְהָא תַּנְיָא, כָּל הַנִּשְׂרָפִין – כל איסורי הנאה שמצוותם בשריפה, אֶפֶר מוּתָּר, חוץ מֵאֲשֵׁרָה – עצי עבודה זרה, שאף שמצוותם בשריפה, אפרם אסור, וְכֵן אֶפֶר של עצי הֶקְדֵּשׁ לְעוֹלָם אָסוּר. ואם נאמר שהקדש יוצא לחולין לאחר מעילה, מדוע אפר הקדש אסור, הרי השורף מעל בו והוציאו לחולין.

מתרצת הגמרא: אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא, בברייתא מדובר בְּגוֹן שֶׁנִּפְלָה דְּלֵיקָה מֵאֵילֶיהָ בַּעֲצֵי הֶקְדֵּשׁ ונעשה אפר, דְּלֵיכָּא אִינִישׁ דְּנָמְעֵיל – שלא היה אדם שמעל בהם, ולכן לא יצאו לחולין. תירוץ נוסף: רַב שְׁמַעְיָה אָמַר, מה ששנינו שאפר הקדש אסור, הוא בְּאפר של אוֹתָן קדשים שֶׁטַּעֲנִין גְּנִיזָה, והיינו אפר של תרומת הדשן שההסקה היתה בהיתר, והאפר טעון גניזה ולא יצא לחולין, דְּתַנְיָא, נאמר בפרשת תרומת הדשן (ויקרא ו ג) 'וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ', ודורשים ממה שנאמר 'וְשָׂמוֹ' ולא נאמר 'והשליך', שיש להניח אותו אצל המזבח בְּנַחַת ולא בדרך השלכה. וכן דורשים ממה שנאמר 'וְשָׂמוֹ' ולא 'וְשָׁם', שיש להניח שם את כּוּלּוֹ – את כל שיעור התרומה, ולא די להניח שם את מקצתו. וכן דורשים ממה שנאמר 'וְשָׂמוֹ' ולא 'וְשָׁם', שֶׁלֹּא יְפַזֵּר אותו בשנים ושלשה מקומות, אלא ישים את כולו במקום אחד. ומכאן שתרומת הדשן טעונה גניזה אצל המזבח, וכיון שכך אסור בהנאה, וזהו ששנינו בברייתא אפר הקדש לעולם אסור.

שנינו במשנה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין בִּיעוּר וכו' חמץ אלא שריפה, וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח, או מטיל לים.

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעם המחלוקת של רבי יהודה וחכמים: תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין מקיים מצות בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא בִּשְׂרֵיפָה. וְהַדִּין נוֹתֵן – ויש ללמוד דבר זה מן הדין במידת 'קל וחומר', וּמַה נּוֹתָר מן הקרבנות לאחר זמן אכילתם, שֶׁאֵינוֹ בְּאיסור 'כַּל יֵרָאֶה' וּ'כַל יִמָּצֵא', אף על פי כן החמירה בו תורה בביעורו שהוא טָעוּן שְׂרֵיפָה, חָמֵץ החמור שֶׁיְּשָׁנוֹ בְּאיסור 'כַּל יֵרָאֶה' וּ'כַל יִמָּצֵא', לֹא כָּל שֶׁכֵּן שנחמיר בביעורו שֶׁהוּא טָעוּן שְׂרֵיפָה. דוחים חכמים את לימודו של רבי יהודה: אָמְרוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה, כָּל דִּין [–קל וחומר] שֶׁאָתָּה דָּן אותו בְּתַחְלָתוֹ כדי לְהַחְמִיר בדין הדבר הנלמד, וְסוֹפוֹ אתה בא על ידי חומרא זו גם לְהָקֵל בדיניו, אֵינוֹ דִּין – אין דנים אותו. ואתה בא בקל וחומר להחמיר על חמץ שטעון ביעור בשריפה, אך על ידי כך אתה בא להקל בו, שאם לֹא מָצָא עֵצִים לִשְׂרֹפוֹ [–את החמץ], יְהֵא יוֹשֵׁב וּבָטֵל ולא יבער את החמץ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות יב טו) 'תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מַבָּתֵּיכֶם', ומשמעות הכתוב שיש להשבית את החמץ בְּכָל דָּבָר שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַשְׁבִּיתוֹ, נמצא שסופו של ה'קל וחומר' מיקל עליו ופוטרו מהשבתה שאינה דרך שריפה.

כיון שחכמים דחו את הלימוד מה'קל וחומר', חָזַר רַבִּי יְהוּדָה וְדָנוֹ לחיוב ביעור חמץ שאינו אלא בשריפה, מִדֵּין אַחֵר – מלימוד במידה אחרת ולא בקל וחומר, אלא ב'בנין אב', וכך דן רבי יהודה, נוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְכֵן חָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה, וממה שהם דומים בדין אחד יש ללמוד זה מזה גם לשאר דיניהם, מָה – כשם שנּוֹתָר דינו בִּשְׂרֵיפָה, אַף חָמֵץ דינו בִּשְׂרֵיפָה. אָמְרוּ לוֹ חכמים, יש לפרוך לימוד זה, שכן נְבֵילָה תּוֹכִיחַ שֶׁאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה שְׂרֵיפָה, ואם כן יתכן שאף חמץ אינו טעון שריפה. חזר וְאָמַר לָהֶן רבי יהודה לחכמים, הֲפֶרֶשׁ יש בין נותר וחמץ לבין נבילה, שכן נּוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, וְכֵן חָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, וכיון שהושוו זה לזה גם באכילה וגם בהנאה, יש ללמוד זה מזה ב'בנין אב', מָה – כשם שנּוֹתָר טָעוּן שְׂרֵיפָה, אַף חָמֵץ טָעוּן שְׂרֵיפָה, מה שאין כן נבילה מותרת בהנאה, ואין לפרוך ממנה.

אָמְרוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה, עדיין יש לפרוך ממקום אחר, שכן שׁוֹר הַנִּסְקָל יוֹכִיחַ שֶׁהוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, וְאֵינוֹ טָעוּן שְׂרֵיפָה, ואם כן יתכן שאף חמץ לא יהיה טעון שריפה. חזר וְאָמַר לָהֶן רבי יהודה לחכמים, הֲפֶרֶשׁ יש בין נותר וחמץ לבין שור הנסקל, שכן נּוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְהאוכלו עָנוּשׁ כָּרֵת, וְכֵן חָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְהאוכלו עָנוּשׁ כָּרֵת, וכיון שהושוו זה לזה באיסור אכילה והנאה ובעונש כרת, יש ללמוד זה מזה ב'בנין אב', מָה נּוֹתָר דינו בִּשְׂרֵיפָה, אַף חָמֵץ דינו בִּשְׂרֵיפָה, מה שאין כן שור הנסקל שהאוכלו אינו ענוש כרת. אָמְרוּ לוֹ חכמים, יש לפרוך גם את זה, שכן חֶלְבּוֹ שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל יוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה וְכֵן הוא אסור בַּהֲנָאָה כדין שור הנסקל, וְהאוכלו עָנוּשׁ כָּרֵת כדין אוכל חלב, וּמכל מקום אֵין הוא טָעוּן שְׂרֵיפָה, ואם כן יתכן שאף חמץ לא יהיה טעון שריפה, אף שהוא אסור באכילה ובהנאה והאוכלו ענוש כרת.